

Uit de collectie van...

Archeologie

Bijbelomslag

Archeologen van de gemeente Dordrecht kregen in januari 2002 een bijzondere kans toen bekend werd dat er op de kop van de Spuiweg, kruising Spuiboulevard een groot kantoren-en appartementencomplex zou verrijzen. Voordat er gebouwd werd, konden zij een verkennend archeologisch onderzoek uitvoeren. Op die manier zouden de onderzoekers meer te weten kunnen komen over het gebied buiten de binnenstad in de Late Middeleeuwen.

Bij dit onderzoek wierp de geologische gelaagdheid meer licht op de gebeurtenissen omstreeks 1421, het jaar waarin de Grote Waard werd geteisterd door een grote overstroming, bekend als de Sint Elisabethsvloed. Ook werden veel 15^e, 16^e en 17^e eeuwse gebruiksvoorwerpen opgegraven, die in de loop der eeuwen samen een dik pakket afval hadden gevormd in de ondergrond.

Onder deze vondsten bevond zich een stuk leer van circa 15 cm hoog en 23 cm breed, waarop de archeologen slechts een summiere tekening konden zien. Nadat het leer was schoongemaakt en geconserveerd, werd vier keer dezelfde afbeelding van een Christusfiguur zichtbaar, omkaderd door tekst. Nadere studie maakte duidelijk dat het ging om een boekomslag, zeer waarschijnlijk van een bijbel, daterend uit het einde van de 15^e eeuw en van Duitse herkomst.

Man van Smarten

Centraal op de afbeelding staat de Christusfiguur in zijn graf-tombe. Na de kruisafneming wacht hij op de graflegging. Hij draagt een lendendoek en is afgebeeld als 'Man van Smarten'. Hij wordt omringd door de lijdenswerktuigen (Arma Christi). Uit zijn ene voetwond groeit een korenhalm, uit de andere een wijnstok. Ze schieten door de wonden van zijn handen, hetgeen zichtbaar is op de afbeelding. Ook is te zien dat er bloed uit zijn hart vloeit.

Achter Christus staat het kruis met in het midden de doornen kroon en rechts de (purperen) mantel. De Romeinse soldaten tooiden hem hiermee en kroonden hem spottend tot 'Koning der Joden'. Links aan het kruis een zeskantige lantaarn. Deze verwijst naar de lantaarn van de Romeinse wacht die Christus gevangen hield. Ernaast de dobbelstenen waarmee de soldaten dobbelden om de kleding van Jezus. Boven het kruis troont zijn graf.

Geheel links is de geselkolom met de touwen te zien waarmee Christus werd vastgebonden. Bovenop de zuil staat de haan van Petrus: hij symboliseert het verraad door Judas. Ter hoogte van de linkerheup van Jezus hangt de hamer en daaronder een knijptang en drie spijkers, waarmee hij aan het kruis werd genageld.

Rechts van Christus zijn een lans en een stok met een spons zichtbaar. De soldaten staken de lans in zijn zij en stopten daarna de in azijn gedrenkte spons in de wond. Naast het hoofd van Christus zijn nog een tang en een beitel te zien, eveneens gebruikt als martelwerktuigen.

Hoe en waarom de leren boekomslag in de grond terecht is gekomen is niet bekend. Mogelijk was het leer oud en versleten. Alle vondsten die op de kop van de Spuiweg werden gedaan, moeten waarschijnlijk gerekend worden tot het stads- en huisvuil.